

65 години от построяването на първите сгради на Морското училище на ул. „Васил Друмев“ 73

В своята история до 1954 г. Морското училище почти винаги е имало необходимост от специално построени за него сгради. За кратко време от 1913 до 1916 г. то е било в сградата, построена за него във Флотския район във Варна. След това сградата се използва за други цели, а училището обитава много и различни сгради. През част от 1916 и част от 1917 г. - в паянтови постройки в местността Карантината на брега на Варненския залив, през част от 1917 и 1918 г. – в сградата на Средното търговско училище (днешния Икономически университет във Варна), от 1919 до 1922 г. в сградата на Аквариума, от 1922 до 1934 г. – в сгради на 8-ма пехотна дружина (по-късно 8-ми пехотен полк), от 1934 до 1940 г. в сградата на бившето Рибарско училище на остров Кирил (Кирик) в Созопол, от 1940 до 1954 г. в сградата на Пансиона за сираци на ул. „Стефан Караджа“ 34. През този период до 1953 г. част от училището е била разположена в сгради в 8-ми приморски полк, и други сгради в гр. Варна. Общо през своята история училището е било в повече от 15 сгради в Русе, Варна и Созопол. Даже част от училището за няколко месеца през лятото и есента на 1944 г. е било в гр. Шумен. Там е бил приет випускът през тази година.

След коренните общественно-политически промени в България през 1944 г. настъпват съществени изменения и в армията, и във Военноморския флот. През 1948 г. са разработени планове за разширяване на Флота, за попълване с нови кораби, изграждане на бреговата отбрана и други направления за развитие. Очертава се съществено увеличение на офицерския състав на ВМС, а от там и числеността на курсантите в Морското училище.

Числеността на випуските на Морското училище от 1945 г. значително нараства. През 1944 г. са приети 34 младежи, а през 1945 – 161, през 1946 – 131, през 1947 – 203, през 1948 – 354, през 1949 – 309, през 1950 – 283 и през 1951 – 146 младежи. Данните за числеността на випуските са от „Алманах на възпитаниците на Морско училище 1881 – 2005 г.“, изд. Стено. 2005 г.

Това обстоятелство поставя остро необходимостта от построяване на специални сгради за Морско училище. Дори този въпрос се поставя пред Министерството на войната и други централни органи още през 1945 г. от помощник-командира на Флота кап. II ранг Кирил Халачев.

Известно ми е, че първите три сгради на Морското училище са проектирани от проектантска организация на Министерство на отбраната „ПРОНО“, която е основана през 1950 г. За съжаление за сега имената на

главния архитект и проектанта не са ми известни. Не ми е известно и кога и по чие решение е започнало проектирането и строителството на сградите. Сградите са построени на терен собственост на Министерството на народната отбрана и по конкретно на 8-ми Приморски полк. На план на гр. Варна от 1923 г. мястото на сградите е обозначено като гробище. На този план крайт на града в този район е бил до първата сграда на днешния Икономически университет. През 50-те години на миналия век края на града беше до мостът на Шокеровия канал до района на Морското училище. От канала на изток бяха лозя и градини.

От есента на 1954 г. и до сега съм свидетел на почти всички постройки във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“.

През есента на 1954 г. след домашния отпуск курсантите от нашият випуск (1951 – 1957 г.) започнахме обучението си във втори курс на висшия отдел, както се казваше тогава. През първите две години от 1951 до 1953 г. се обучавахме във Военно-гимназиалния отдел.

Ние активно участвахме в преместване на обзавеждането на училището, на лабораториите и кабинетите, на библиотеката и другото имущество от сградата на ул. „Ст. Караджа“ 34 в новите сгради на ул. „Васил Друмев“ 73.

Трите сгради на училището са проектирани и построени като един комплекс. Между тях има връзка чрез площадки, защитени от валежи.

Общ изглед на трите основни сгради на НВМУ „Н. Й. Вапцаров“ на ул. „Васил Друмев“ 73, построени през 1954 г.

Поглед от юго-западна

посока.

Централната сграда на училището е предназначена за Командването и Управлението на училището и за класни стаи на курсантите. Тя се води като Учебен корпус. Двете симетрично разположени перпендикулярно на централния корпус сгради са предназначени основно за живеене на курсантите. Те се водеха като казарми.

Освен тези сгради в задната част, след плаца, имаше сграда за столова с кухня и помощни помещения към хранителния блок. Непосредствено до столовата е парната централа и помещения, свързани с тиловото (логистичното) осигуряване на училището. Централната сграда е четириетажна, другите две сгради - триетажни, като покривите на сградите бяха с керемиди и цигли.

В ляво, на заден план, се вижда сградата на столовата във вида от 1954 г. Обикновено пред нея беше последният пост на традиционната щафетна обиколка на училището. Снимката вероятно е от пролетта на 1957 г.

През есента на 1954 г. напълно завършени бяха централната и западната сгради, а източната сграда беше на етап груб строеж, без дограма и външно измазване. Кулата на централния корпус през 1954 г. не беше завършена - не беше поставена металната игла (конус) на кулата.

Независимо, че бяха завършени само двете сгради те бяха достатъчни за настаняване на цялото училище. Неговият състав в сравнение с предишните години беше значително намален. Предварителните планове за развитието на военноморския флот бяха претърпели изменения.

През 1952 г. е закрит Военно-гимназиалния отдел и са приети курсанти само след завършено средно образование. През 1953 г. няма приет випуск.

През есента на 1954 г. се извърши първото съкращение в числеността на армията, в това число и във Флота и Морското училище. Например, от курсантите във втори курс, които бяха общо около 150 човека, бяха съкратени и освободени от служба 60 човека. Подобно беше положението и в трети и четвърти курс. Приетият през 1954 г. випуск беше от 38 курсанта. Общата численост на курсантите след съкращението беше около 350 души. Това позволи училището да се премести през есента на 1954 г. в новия район.

Нещо повече, помня, че през първите години в източната част на централния корпус беше настанена Хидрографската служба на ВМС. Измервателните прибори на службата бяха на площадката, където сега е паметника на Вапцаров.

Условията за живот и учене в новите сгради бяха несравними с тези до тогава. Спалните помещения бяха просторни и светли. Имаше необходимите сервизни и други помещения. Класните стаи също бяха светли, с удобни чинове и други помощни средства за осигуряване на учебните занятия. Столовата беше просторна с големи маси за хранене на 10 човека (едно отделение).

Спомням си една любопитна за сегашните времена подробност. На всеки етаж от двете страни на централния корпус стаите бяха големи и подът беше мозайка. Те бяха предназначени за пушални. В районите на спалните помещения също имаше неголеми стаи с балкон, чието предназначение беше също за пушални.

Районът пред сградите не беше изравнен. Курсантите, особено от младшите роты, участвахме активно в облагородяване на района. Районът на училището беше ограден с бодлива тел.

Друго, което помня, е, че Контролно-пропускателният пункт (КПП) на училището беше в югозападния ъгъл на района, южно от мястото, където сега е Планетариумът. Имаше една малка стая и стръмна пътека към

площадката между западния и централния корпус. Сегашният КПП и входът в района са построени значително по-късно – през 1969 г.

Още нещо любопитно помня от онези години. Вероятно това се случи през пролетта на 1955 г. Спалното помещение на нашата рота (випуск) беше на третия етаж на западния корпус в северната част. Стаята за пушене имаше балкон, от който се виждаше двора с плаца и задната страна на централния корпус. Аз не пушех, но често седяхме на балкона и наблюдавахме района. Един път забелязахме, че ще се вдига металната конструкция на кулата на централния корпус. На площадката в основата кулата беше поставен една стрела (кран) за вдигане на „иглата“, както я наричахме. Наблюдавахме с интерес вдигането на иглата и когато тя беше вдигната някъде до средата, падна заедно с крана на земята. Нямаше пострадали хора, но иглата беше повредена. Това, разбира се, е забавило поставянето ѝ. Този специфичен архитектурен елемент на централната сграда винаги привлича вниманието. По-късно, през 1968 г., се надстрояват и трите сгради с по един етаж, а покривите са заменени със железобетонни плочи.

Тези изменения в трите сгради не доведоха до неподходящи изменения във външната им архитектура. Нещо повече, по мое скромно мнение, те придобиха по-приемлив и красив вид. Тогава са надстроени още три етажа над столовата, кинозала (зала „Вапцаров“) и допълнително още две помещения за столови.

Сградата на столовата след надстрояването. Снимката е от 30 септември 2019 г.

През средата на 70-те години са построени топли връзки между централния корпус и другите две сгради. Други външни изменения на построените през 1954 г. сгради не са извършвани, с изключение на това, че през 2013 г. беше saniран източният корпус и дървената дограма беше

заменена с пластмасова. По-късно беше заменена дограмата и на другите два корпуса.

С поставената изолация на източния корпус се закриха или се измениха някои от външните архитектурни елементи на сградата. Затова силно се съмнявам, че по този начин трябваше да се решава въпросът с енергийната ефективност на сградата.

*Западната сграда,
която не е saniрана.*

*Sанираната източна
сграда. Не се виждат закритите при санирането външни архитектурни
елементи на сграда.*

Снимките са от 30 септември 2019 г.

Вътрешните преустройства, особено на двете сгради до централния корпус са съществени. През 1975 и 1976 г. беше извършен съществен ремонт и преустройство на сградите с цел настаняване в тях на катедрите и

изграждане на кабинети, лаборатории, а по-късно и тренажори. Курсантите бяха преместени в три новопостроени жилищни блока. През 1983 г. беше построен още един учебно-жилищен корпус.

През 2015 г. се осъществи основна реконструкция на отоплителната инсталация на трите корпуса и газопреносната мрежа на училището. Извършени са и ремонти на жилищните сгради. Извършват се преустройства на помещенията в почти всички сгради, свързани с изграждане на тренажори, нови кабинети и лаборатории и учебни зали. Числеността на обучаемите в Морското училище, особено през последните години, значително се увеличи. През учебната 2019-20 г. във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ се обучават повече от 3000 курсанти и студенти, от които над 500 са чуждестранни студенти. Випускът приет през 2019 г. има повече от 600 обучаеми: курсанти, студенти за обучение в бакалавърска степен и студенти, обучавани по магистърски програми. Може да се каже, че при сегашното развитие на Морско училище, вече се чувства необходимост от нови площи за осигуряване на учебния процес и за живеене на студентите. Създаденото през далечната 1954 г. е основата, на която се развиваше Морското училище до сега и ще се развива и в бъдеще. Централната сграда на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ се превърна в един от неговите символи. Нещо повече, тя се превърна и в един от символите на гр. Варна.

1 октомври 2019 г.
гр. Варна

О.з. капитан I ранг доцент доктор Иван ЙОТОВ,
Випуск 1951 – 1957 г. на ВНВМУ „Н. Й. Вапцаров“
Снимките са от личния архив на автора